

EEN OCEAAN VAN TIJD

Thea Lim

Een oceaan van tijd

the house of books

Oorspronkelijke titel: *An Ocean of Minutes*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Quercus Editions Ltd, An Hachette UK company

Copyright © Thea Lim, 2018

© Vertaling uit het Engels: Marjet Schumacher, 2018

© Nederlandse uitgave: The House of Books, Amsterdam 2018

Omslagontwerp: Bij Barbara, Amsterdam

Foto auteur: © Elisha Lim

Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 443 5440 9

ISBN 978 90 443 5441 6 (e-book)

NUR 302

www.thehouseofbooks.com

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

The House of Books is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Ryan, die de zeevogels naar huis vergezelt

Het was alsof het nu alleen van mij afhing, alsof door een kleine geestelijke inspanning de hele geschiedenis teruggedraaid kon worden, alsof wanneer ik het maar wilde, grootmoeder Antonina, die geweigerd had met ons mee naar Engeland te gaan, nog net als vroeger in de Kantstraße woonde, alsof ze niet, zoals op de briefkaart van het Rode Kruis stond die vlak na het zogenaamde uitbreken van de oorlog bij ons werd bezorgd, was vertrokken, maar zich nog steeds bekommerde om het welzijn van haar goudvissen, die ze dagelijks waste onder de kraan in de keuken en bij mooi weer een poosje op de vensterbank in de frisse lucht zette. Niet meer dan een ogenblik van uiterste concentratie was er nodig, waarin ik lettergreep voor lettergreep het codewoord kon samenstellen dat in het raadsel verborgen lag, en alles zou weer net zo zijn als het vroeger was geweest.

–W.G. Sebald, *De ringen van Saturnus*

September 1981

Mensen die willen tijdreizen, gaan naar Houston Intercontinental Airport. Tijdens de oriëntatie wordt hun door het personeel verteld dat een tijdreis net zoets is als een luchtreis; je gaat er zelfs voor naar hetzelfde complex. Mensen waren vroeger ook bang om te vliegen. Maar wanneer je op het vliegveld aankomt, is het helemaal niet hetzelfde. Nog voordat je ook maar enigszins in de buurt van de terminals bent, kom je bij een bushalte die verankerd ligt aan de rand van een uitgestrekte betonnen vlakke, waar je je auto moet achterlaten en moet instappen in een kronkelend treintje zoals ze in dierentuinen wel hebben.

Een quarantainetaxi is op weg naar die eenzame bushalte, terwijl het vliegveld opdoemt door een eindeloze hoeveelheid ruitvormige openingen in het gaashek. De chauffeur is ingekapseld in een ovaal van hermetisch afgesloten plexiglas. Op de achterbank zit Frank in een geel hazmat-pak. De kleur duidt aan dat hij besmet is.

Dit is het moment voor laatste woorden, maar Polly heeft niets paraat. Frank dommelt steeds weg en schrikt dan weer wakker, zijn ruggengraat strak van angst, tot hij haar naast zich weet te lokaliseren. 'We kunnen nog steeds terug!' Dit zegt hij nu al dagen. Zelfs in zijn slaap blijft hij deze discussie voeren, en wanneer hij zijn ogen opendoet, maakt hij naadloos de overstap van een gedroomde strijd naar een wakkere. Nu al klinkt zijn stem ver weg, opgesloten in zijn pak.

Ze trekt zijn voorhoofd naar haar wang, maar wordt daarbij gehinderd door zijn masker. Ze kunnen maar op zeven centimeter

afstand van elkaar komen. Het pak wrijft langs het vinyl van de achterbank en maakt een grappig, vulgair geluid, maar ze lachen niet. Polly zou zo graag nog een laatste keer de geur van Franks huid opsnuiven, een geur als van zout dat vermengd is met iets zoets, zoals wanneer het regent in de stad. Maar ze ruikt alleen de droge geur van plastic.

De nieuwsdiensten zijn al weken uit de lucht, maar dat heeft de intensieve reclamecampagne voor het Rebuild America Time Travel Initiative niet gehinderd: op gebouwen geschilderde billboards, posters die met behangplaksel over lege etalages zijn geplakt, ongebruikte brievenbussen volgepropt met folders. *Er is geen griep in 2002 en Reis naar de toekomst en bouw Amerika opnieuw op en Geen speciale vaardigheden vereist! Opleiding wordt verzorgd!*

In eerste instantie leken de advertenties een grap, galgenhumor voor mensen die gestrand raakten toen de creditcardbedrijven omvielen en de staatsgrenzen werden gesloten om verspreiding van de griep te stoppen, mensen zoals Polly en Frank, die onbedoeld in Texas vast waren komen te zitten. In een later stadium werd Frank kwaad om de advertenties. Dan scheurde hij de pamfletten uit de brievenbussen en smet ze op de grond, foeterend over opportunisme. 'Je weet dat ze dit niet proberen te verkopen aan de rijken,' zei hij dan, en een uur later zei hij het vervolgens nog een keer.

Ze bleven binnen, op de ene dag in de week na dat ze de gang maakten naar de supermarkt, die was gevorderd door vijf reservisten die gevriesdroogde levensmiddelen uitdeelden aan haveloze klanten. De reservisten hadden zich tot taak gesteld om gelijke toegang tot de voedselvoorraad op te leggen, deels uit goedheid en deels vanuit de universele, wanhopige behoefte om iets omhanden te hebben. Op een dag zaten de glazen deuren op slot. Op een handgeschreven bordje stond dat je achterom moest lopen. De soldaten hielden een feestje. Met hun geweren nog om stonden ze cocktailworstjes uit blik uit te delen, één per persoon, op kleurig gestreepte papieren bordjes die er desolaat uitzagen in hun kolenschoppen van handen.

Ted, de jongste, een jongen uit Kansas die nu al geen haar meer had, zou vertrekken naar een baan in de toekomst. Hij zou zelfstandig energieleverancier worden. Er hing nog een ander, groter bord in hetzelfde handschrift op de muur aan de achterkant: 2000 WE KOMEN ERAAN! Het was een zeldzame, vrolijke aangelegenheid, de soldaten en het winkelpubliek in slecht zittende kleding die daar wat naar elkaar stonden te glimlachen, knabbelend op verschrompelde cocktailworstjes. Maar juist die ochtend had de telefoon het vijf minuten gedaan en waren ze erin geslaagd om Franks broers te bellen, enkel om te horen te krijgen dat de huisbaas al weken geleden de sloten had vervangen van Franks appartement, thuis in Buffalo. De huisbaas had begrip voor de lastige situatie waarin Frank zich bevond, maar kon het uitblijven van huurinkomsten niet langer dulden. ‘En mijn stereo-installatie dan?’ had Frank gezegd. ‘En mijn platen? En opa's slagersmes?’ Zijn stem was klein, en werd nog kleiner, terwijl hij alles opsomde wat nu verloren was.

Meestal was Frank het middelpunt van elk feestje, maar die middag achter de supermarkt zocht hij ruzie met een vrouw met een ingevallen gezicht en mompelde tegen haar: ‘Waarom stoppen ze de pandemie dan niet? Als ze kunnen tijdreizen, waarom reizen ze dan niet terug in de tijd naar Patiënt Nul om te voorkomen dat die hoest op Patiënt Eén?’

‘Dat hebben ze geprobeerd.’ De vrouw praatte met haar mond vol. ‘De vroegst mogelijke datum van bestemming is juni 1981. Zeven maanden te laat.’

‘Wat? Hoezo? Hoe kan dat nou?’ Deze onhandige vertoning van woede was nieuw. Normaal gesproken was Frank charmant. Hij was altijd heel spraakzaam. Later zou zijn plotselinge sociale kwetsbaarheid een soort voorbode lijken van de ziekte die zich daarna aandienende. Polly was erdoor uit het lood geslagen, en haar reactie liet op zich wachten.

Maar de vrouw had geen inmenging van buitenaf nodig. ‘Dat is de beperking van de technologie. Het heeft tot eind 1993 geduurd

om de machine te perfectioneren, en hij kan niet verder springen dan twaalf jaar. Of om precies te zijn: niet verder dan vierduizendhonderdachtennegentig dagen. Woon je soms onder een steen?’

De punten van Franks oren liepen roze aan, en Polly had eigenlijk een grapje moeten maken, troost moeten bieden. Maar ze was afgeleid. Vanaf dat moment was het niet langer fictie. Tijdreizen bestond, en de tektonische platen van haar werkelijkheid begonnen te verschuiven. Ze voelde een vette angst midden in haar borst. Ze wilde haar eten laten vallen en Franks hand pakken en hem verankeren in de kromming van haar arm, alsof het gevaar bestond dat hij weggeblazen zou worden.

Nu stoppen ze bij de eenzame bushalte en kunnen ze het nieuwe tijdreiscomplex zien, aan de overkant van het terrein dat door treintjes in tweeën wordt gedeeld. Het complex is een monoliet, het breedste, hoogste gebouw dat ze ooit hebben gezien, en iets primitiefs in Polly deinst verschrikt terug. Het enige wat nog over is van het vertrouwde luchthavenprotocol is de logistieke onnadenkendheid van de stoerprand: zodra je die hebt bereikt, betekent de rij gevoelloze automobilisten die achter je staat te wachten dat er slechts luttele seconden zijn om afscheid te nemen.

‘Je hoeft niet te gaan,’ zegt Frank.

‘Zeg wat anders. Zeg eens iets anders.’ Polly schudt glimlachend haar hoofd, een echo van een soort flirterige koketterie uit een ver verleden die ooit tussen hen heeft bestaan en nu hier is beland, volkomen misplaatst. Ze kan haar gezicht echter niet in bedwang krijgen.

‘Je hoeft niet te gaan,’ zegt hij nog een keer met zijn stem van ver weg, niet bij machte om te stoppen.

Polly kan alleen korte woorden uitbrengen. ‘Het komt goed. We zijn snel weer samen. Geen zorgen.’

De enige manier waarop het Polly is gelukt om Frank over te halen om haar te laten gaan, was via Ted, de reservist uit Kansas. Zijn vrienden en hij hadden het plan om elkaar in 2000 te treffen. Ze hadden een plek en alles uitgekozen. ‘Wij kunnen hetzelfde doen,’

zei ze tegen Frank. 'Ik ga vragen om het kortste visum dat er is; ik ga vragen om een visum van vijf jaar.' Het was een tegenvaller toen ze op het kantoor van TimeRaiser kwam en ze daar visa van minimaal twaalf jaar bleken aan te bieden. Maar hij zou haar evengoed treffen, op 4 september 1993, op Houston Intercontinental Airport. 'Wat nou als je route wordt gewijzigd?' vroeg hij. Daar had hij over gehoord van een andere patiënt, die het weer had gehoord van een neef, die iemand kende die op het complex werkte, die zei dat ze halverwege je vlucht je jaar van bestemming konden wijzigen. Polly zei dat routewijzigingen een gerucht waren, een fabeltje. Waarom zouden ze je naar een heel andere tijd sturen dan die waarvoor je had getekend? Dat zou net zoets zijn als een ticket naar Hawaï kopen en vervolgens in Alaska belanden. Maar om hem te kalmeren bedacht ze een plan B. Als er iets misging en een van hen haalde het niet, dan zouden ze op de eerste zaterdag van september naar het Flagship Hotel in Galveston gaan, totdat ze elkaar zouden vinden. 'Niet alleen de eerste,' zei hij. 'Elke zaterdag van september, elk jaar.' Dat is overdreven, een gebrek aan vertrouwen, maar hij is van slag, dus ze geeft toe. En als het Flagship Hotel niet meer bestaat, dan zullen ze elkaar treffen op het strand op de plek waar het heeft gestaan. Zelfs als er tussen nu en 1993 een invasie door buitenaardse wezens plaatsvindt en de steden in puin worden gelegd en opnieuw opgebouwd, houdt het land nog altijd op waar de zee begint, aan het eind van 25th Street.

Nog steeds is hij niet tevreden. Hij legt zijn hoofd in zijn nek. Zijn huid is zo grauw en schraal dat het lijkt alsof hij elk moment kan afbladderen, en het is net alsof het bruin uit zijn haar aan het vervagen is. Wanneer Polly weer iets zegt, klinkt het alsof ze dronken is en dat probeert te verhullen door haar woorden stuk voor stuk duidelijk te articuleren, zodat een enkele zin opperste concentratie vergt: 'Als ik niet ga, ga je dood.'

'Je blijft twaalf jaar weg. Wanneer je terugkomt, ben ik veertig.'

Een reeks troostende woorden die ze voor zichzelf herhaalt, is als

het refrein van een lied geworden. Mannen worden mooi oud. Ik ben dan nog steeds jong. We kunnen nog steeds een kind krijgen. Maar nu worden haar keel en haar longen overspoeld door hete, verschrikkelijke paniek, als water dat stijgt tot boven haar hoofd. Ze grijpt de binnenkant van zijn bovenarm zo hard beet dat ze zijn vlees voelt meegeven, zelfs door alle afgesloten lagen heen.

‘Je komt naar me toe aan de andere kant. We zien elkaar daar.’

Hij slaakt een kreet en probeert zich los te rukken, maar ze laat niet los.

‘We kunnen nog steeds de dingen doen waar we het over hebben gehad.’

Ze zullen teruggaan naar Buffalo. Ze zullen gehaktballen eten bij Polly's favoriete restaurant in Seneca Street. Ze zullen hun bed onder het raam schuiven en daar elke avond na het eten gaan liggen kletsen, met hun voeten tegen de koele muur gedrukt. Ze zullen een kindje krijgen met krullend haar, een warm en blij gewicht in zijn armen, dat schopt met haar mollige beentjes. Maar Polly kan dit niet hardop zeggen en daarmee het lot tarten. In gedachten gebiedt ze hem om te begrijpen wat ze bedoelt, puur door de druk op zijn arm, alsof overdracht enkel aanraking vergt.

Zijn gezicht zwemt in de mist van zijn pak. Hij glimlacht. Hij heeft haar beelden in zijn hoofd.

Eén auto achter hen toetert. Dan gaan ook andere auto's meedoen. De stem van hun chauffeur, blikkiger vanwege de intercom, zegt: ‘U moet gaan.’ Ze knijpen zo hard in elkaars hand dat de buitenste laag van zijn pak snijdt in het web tussen hun vingers, en ze kunnen elkaar met geen mogelijkheid huid op huid aanraken en de bodem valt onder haar hart vandaan en ook haar vastberadenheid valt weg. Ze zegt telkens weer: ‘Vergeet me niet’, en ze probeert zijn gestalte in haar geheugen te prenten. Maar er is geen tijd meer. Alle auto's toeteren als een gek. Zodra het autoportier opengaat, wordt ze meegenomen naar Ontsmetting, en ze krijgen de kans niet om elkaar gedag te zwaaien.

Aangezien niemand veel bagage bij zich heeft, zijn er geen tassen die gangpaden blokkeren of zitplaatsen innemen, en passen er drie personen op de bankjes in het treintje. Polly zit op de stoel in het midden, tussen een man en een vrouw in. De passagiers in het treintje zitten met hun weinige bezittingen op hun knieën, in papieren tassen of in een gehavende attachékoffer, zoals het exemplaar dat de vrouw naast Polly vasthoudt. Ze moeten hun papieren bij zich hebben en verder mogen ze alles meenemen wat in een kleine tas past, behalve wapens of brandbare dingen. Ze mogen foto's meenemen, maar er is hun verteld dat het geen zin heeft: fotopapier kan de reis niet overleven.

Het is een benauwde dag aan het eind van de zomer, en dikke, kleurloze wolken zakken richting het asfalt. Velen van hen reizen in groepjes – broers en zussen, vrienden en stellen –, maar niemand in het treintje zegt iets. Zodra ze de halte hebben verlaten, maakt de bus een grote lus, zodat de reizigers vrij zicht hebben op wat ze achterlaten. De vrouw links van Polly draait abrupt haar hoofd om, als iemand die wegstijgt wanneer een verpleegster een injectienaald inbrengt.

Ze doorkruisen een perceel met bomen, bedompt en met gefilterd licht, de elektrische motor snorrend, als tijdens een schoolreisje. Polly wordt bevangen door een helder, absurd gevoel van kalmte, een verdoving voor dit weggenomen-worden. Ze denkt: dit is goed, nu hoeven we alleen nog maar aan boord van het schip te gaan. Ze moet niet vergeten om Frank te vertellen dat tijdreizen veel efficiënter is dan reizen door de lucht; deze treintjes betekenen dat verdwalen op weg naar de vertrekhal er niet meer bij is, of het verkeerde platform nemen, of naar boven gaan terwijl we eigenlijk naar beneden moeten.

De man heeft zijn handboek opengeslagen bij de 'Lijst met veelgestelde vragen', maar zijn ogen zijn gericht op de rug van de stoel voor hem. Polly leest haar boek op dezelfde manier, een en al aandacht, onderbroken door lange periodes met een afgewende

blik. Het eerste gedeelte is makkelijk – *Mensen met speciale vaardigheden kunnen eventueel in aanmerking komen voor een O-I-visum voor vreemdelingen met buitengewone kwaliteiten* –, want zij heeft een van deze beperkt beschikbare visa. Een ander gedeelte biedt stof voor morbide grappen: *U mag geen levende nakomelingen hebben – d.w.z. kinderen – of ze moeten met u meereizen. De garantie dat reizigers geen achterblijvende nakomelingen hebben is nodig om de kans op verwar- ring of genetisch incorrecte verbintenissen in de toekomst te verkleinen.* Maar dan daalt de tekst af in de realiteit: *TimeRaiser kan de totale kosten voor uw reis op zich nemen en u zult voor een overeengekomen periode contractueel gebonden zijn aan TimeRaiser.* Alleen de kleine lettertjes spellen onomwonden wat voor gruweldaad ze op het punt staat te begaan: *Pogingen om de pandemie te temperen of de uitkomst van gebeurtenissen in het algemeen te veranderen door middel van chronomigratie hebben slechte resultaten tot gevolg; derhalve is bij inter- nationale en federale wet enkel correspondentie met het verleden toege- staan die een louter administratief belang heeft en van niet-persoonlijke, niet-historische, niet-legislatieve en niet-narratieve aard is. Menselijke vracht mag enkel doorgang krijgen naar de toekomst en nooit terug.* Ze had deze passage slechts één keer in zijn geheel gelezen, en zelfs toen hadden de luiken in haar hoofd zich gesloten voordat begrip kon binnendringen.

De vrouw naast Polly zit te huilen, eerst ingehouden, maar inmiddels met haar vuist tegen haar tanden gedrukt, zodat haar knokkels glimmen van het spuug. Wanneer ze geluiden begint te maken, vraagt Polly zich af of ze de vrouw troostend op haar been moet kloppen of tegen haar moet zeggen dat ze zich geen zorgen hoeft te maken.

Het treintje stopt in de mond van een hangar. Reizigers verwij- deren zich in rijen. Sommigen begeven zich nog dieper de hangar in, naar een ruimte met een gewelfd dak en tl-verlichting. Anderen stellen zich op binnen de rode lijnen die op de vloer zijn gekalkt, en die laten zien waar je moet wachten voor de verplichte extra

gezondheidscontroles en de bacteriedodende douches voorafgaand aan het boarden van de speciale vliegtuigen, met quarantaine-cabines, die naar andere TimeRaiser-complexen vliegen in Shanghai, Frankfurt, Harare, Caracas of Sydney.

Te midden van al dit rumoer beweegt de huilende vrouw in slow motion. Ze komt één keer overeind, maar het gewicht van haar botten en haar verdriet duwt haar omver, en ze gaat weer zitten, zo zwaar dat het gammele bankje ervan schudt. Het personeel, gekleed als ziekenhuisverpleegkundigen, probeert haar onder dwang te verwijderen, maar de vrouw zegt: 'Wacht, wacht even. Ik kom al.' Ze is klein en heeft open schoenen aan met hakken die een paar verdiepingen hoog zijn, de stoffen bandjes bezet met flonkerende parse stenen. Alle andere reizigers dragen goedkope schoenen, met nul decoratieve functie. Polly stelt voor dat de vrouw haar schoenen uittrekt, om het makkelijker te maken te gaan zitten. De vrouw neemt geen notitie van Polly, maar trekt wel haar schoenen uit. Haar voeten zijn vuil en de huid van haar hielen zit vol barstjes en kloven, waardoor de schoenen nog veel misplaatster lijken.

Polly en de vrouw komen als een paar van de laatsten aan bij de binnendeur in de hangar, waar reizigers zich opsplitsen in kortere rijen, wachtend op een medewerker die hun paspoort en hun ticket en hun vingerafdrukken neemt. Op Polly's ticket staat GALVESTON 4 SEPTEMBER 1993. Dat is twaalf jaar. Het is een fractie van een fractie van een seconde in het leven van het universum. Polly schudt haar documenten door elkaar om de volgorde te vinden die de medewerker het best zal bevallen. Ze zorgt ervoor dat de in reliëf aangebrachte 0-1 op haar visumkaart prominent zichtbaar is. Haar paspoort is gloednieuw en de pagina's hebben nog die geur van geld.

Het was nog maar afgelopen donderdag geweest dat ze naar de geïmproviseerde kliniek gingen, waar hele gangen met tentdoek waren afgezet, transitruimten voor de fortuinlijke zieken, degenen die wachtten op overplaatsing naar de behandelcentra. Daar had een verpleegster in een keurig turquoise hazmat-pak haar verteld

dat Franks griep-test positief was. Ze legde de teststrips open neer zoals je speelkaarten uitdeelt, zodat Polly kon zien dat ze de test al drie keer had uitgevoerd, elke keer met hetzelfde resultaat. De medicijnen die hij nodig had, kostten duizenden dollars. Ze konden hem de gratis behandeling geven die werd verstrekt door de volksgezondheidsdienst, hoewel de werkzaamheid daarvan niet zo goed was. Maar tijdreizen was uiteraard een optie, zei ze. Polly had haar niet begrepen. Wilde ze zeggen dat Frank op reis moest? O god, nee, zei ze, dragers lieten ze niet gaan, maar Polly kon wel gaan, mits ze door de medische keuring heen kwam. TimeRaiser bood een ziektekostenverzekering voor familieleden. Zodra Polly had getekend als werknemer, ook al waren ze nog niet getrouwd, kon Frank direct worden behandeld; ze hoefde alleen maar zijn naam in te vullen op de stippellijn.

Polly probeert te focussen op de vloertegels, de voegen en de glimmende stukjes in het eierschaalwit. Maar haar gedachten keren telkens terug naar die avond vorige week, toen Frank haar had meegenomen naar het dak van hun appartement om naar de zons-
ondergang te kijken, op de laatste dag voordat zijn symptomen zich openbaarden.

Maanden eerder hadden ze het complex uitgekozen omdat het van alle leven verstoken was. Vervolgens was de leegte benauwend geworden. Maar het dak lag bezaaid met frisdrankblikjes en peuken van sjekkies – aanwijzingen dat er anderen waren in deze wereld die hier ook kwamen snacken en naar de hemel kijken.

Ze gingen zitten op een wasachtige bananendoos, de ruggen tegen elkaar, en Frank toverde iets lekkers uit zijn jaszak tevoorschijn: een verwrongen minidoosje met snoeprozijnen. Ze aten de rozijnen langzaam op, zodat ze ermee zouden doen tot de zon onderging, kauwend op elk uitgedroogd vruchtje tot er enkel draadjes overbleven tussen hun tanden. Een verwaaide duif kwam op hen af, hoopvol. ‘Niet toegeven,’ zei Frank. ‘Niets verspillen aan die vliegende rat; ik heb ze voor jou bewaard.’ Polly zei: ‘Maar hij heeft honger’,

en hield een rozijn voor zijn schokkende snavel. Al snel voegde zich een tweede duif bij de eerste. 'En nog een mond te voeden,' zei Frank, droefgeestig toekijkend terwijl ze de laatste rozijn weggaf.

De ondergaande zon boven zijn schouder, het geluid van de wind, het knerpen van het grind, zijn bruine haar dat krult in de plooiën van zijn oor. Wat zou ze er niet voor geven om dat moment te vergeten, om die laatste kans om de contouren van die unieke oren met haar vingers te volgen en haar gezicht tegen zijn hals te vlijen uit haar herinnering te wissen.

Een medewerker neemt haar papieren in behandeling, ongeïnteresseerd in zijn primaire rol in het drama om hem heen. Iedereen krijgt de voorgeschreven kleding en pantoffels, alles blauw, en de reizigers, die inmiddels zijn opgedeeld in mannen en vrouwen, trekken in gemeenschappelijke kleedkamers hun kleren uit, stuk voor stuk met hun ogen strak op de muur gericht. Wanneer Polly het slappe blauwe materiaal over haar hoofd trekt, scheurt het onder haar oksel, zodat de rand van haar groezelige beha zichtbaar wordt. Ze houdt haar hand onder haar oksel geklemd totdat ze andere vrouwen ziet worstelen met veel ergere scheuren in het zitvlak van hun broek. Er is niemand om hun een vervangende set kleding te geven, en bij hun aankomst in de toekomst zullen ze eruitzien alsof de jaren tachtig nóg sjofeler waren dan ze al waren. Polly gooit haar kleren van thuis weg, in een van talloze zwarte vuilnisbakken in het midden van de ruimte.

Er is iets gescheurd aan haar beha, zodat de beugel erdoorheen komt en haar zachte huid ruw schuurt. Ze is druk bezig met pogingen om het ding door het gat in haar oksel heen discreet in bedwang te krijgen terwijl ze loopt, wanneer ze gekrijs hoort en vrouwen ziet stilstaan vlak voor de uitgang, in plaats van door te lopen. Polly ziet de huilende vrouw uit het treintje, geknield, met de inhoud van haar koffertje uitgespreid om zich heen, alsof ze iets dierbaars kwijt is. Ze zit hees en gesmoord te snikken.

Het is een onaanvaardbaar geluid. Het triggert een lawine aan

angst die over Polly heen dendert, en haar oren en luchtwegen vul-
len zich ermee, en heel even is ze te zwaar om zich te verroeren.
De enige manier om zich eronder vandaan te worstelen, is door al
haar emoties samen te ballen in een fijn stipje van razernij. Ze wil
schreeuwen tegen de vrouw: denk je soms dat jij hier de enige bent
die lijdt?

In een andere immense ruimte met kale gloeilampen is de beleefd-
heid tegelijk met de stilte opgelost. Er zijn geen borden waarop staat
wat je moet doen. Passagiers vormen menigtes in de hoeken van
de ruimte, naast een reeks bureaus, bij een rij witte vuilnisbakken
vol geplastificeerde stralingsbestendige jacks. Er zijn niet genoeg
jacks in de benodigde maten, en mensen schreeuwen en snauwen
tegen elkaar. Polly neemt een XL omdat die binnen handbereik lig-
gen. De bakken met de kleinere maten zijn bijna leeg. Polly kijkt
om zich heen, misselijk van verwarring. Ze ziet wat eerder niet tot
haar is doorgedrongen. Ze is een van de langsten in de ruimte, en
de bleekste. Bijna iedereen is klein en heeft zwart haar. Het zijn
voornamelijk vrouwen. Ze zijn niet van hetzelfde ras als zij. Ze
weet niet van welk ras ze zijn. Misschien komen ze uit Mexico. Ze
wordt gekweld door dikke lagen klammige gêne. Het is onbeleefd
dat het haar is opgevallen dat ze anders zijn, het is achterlijk, als iets
wat Franks moeder zou doen. Maar nu bevindt ze zich op de een
of andere manier op de verkeerde plaats voor haar soort, alsof ze de
herentoiletten binnen is gestapt. Heeft ze het bordje gemist waarop
stond dat dit de ruimte was voor buitenlandse Amerikanen? Worden
ze ingedeeld op taal?

Wanneer ze haar jack aantrekt, is het veel te wijd rond de arms-
gaten en haar middel, hoe strak ze de bandjes ook aansnoert, en ze
is bang voor wat de straling misschien zal doen met haar onbedekte
gedeelten. Passagiers zijn zo chaotisch uit de rijen gesijpeld dat de
medewerkers achter de bureaus vandaan zijn gekomen en als vee-
hoeders door het vertrek patrouilleren.

Een van hen grijpt haar papieren beet en schreeuwt: 'Kun je niet lezen? Je bent 0-1, geen H-1. Maak dat je wegkomt. Daarheen!' De medewerker wijst. Het is een onnauwkeurig gebaar dat het hele achterste gedeelte van de hal omvat. Alarmen loeien. Polly gaat terug naar de kleedkamer. Het is de enige andere uitgang, afgezien van de gang in de verte naar de volgende fase. Ze wacht wel in de kleedkamer tot het veilig lijkt om weer naar buiten te komen en op zoek te gaan naar een vriendelijker medewerker. Ze leunt tegen een van de zwarte vuilnisbakken vol uitgetrokken kleding, gevuld met katoen en rayon en gestreept polyester, kleine parelachtige knoopjes, een sjofele blouse die misschien ooit wel een favoriet kledingstuk is geweest. Ze wendt haar blik af. Ze ziet een kleine deur die ze eerder niet heeft gezien, eentje die door iedereen is genegeerd, waar 0-1 op staat.

Hij geeft toegang tot de eerste compacte ruimte die Polly tot nu toe heeft gezien, met houten klapstoelen en lage spaanplaten wanden, zonder plafond. Er staat een potplant in de hoek en aan één wand hangt een reproductie van Van Goghs *Caf terras bij nacht*. Er is een kledingrek met plastic jacks, vele exemplaren in elke maat. Het geschreeuw van over de wand klinkt gedempt.

De enige andere wachtende in de ruimte is een vrouw die eruit ziet alsof ze ergens tussen de vijftwintig en de veertig zou kunnen zijn. Het papieren pak biedt geen aanwijzingen. Ze heeft fijn blond haar, een kleine, samengeknepen mond, en een goed gebouwd, hoekig postuur dat de naden van haar shirt tot het uiterste oprekt. Ze zit strak voor zich uit te staren en laat haar knokkels een voor een met een akelig geluid knakken.

Het schuren van Polly's beha is erger geworden. Ze draait heen en weer om het uitsteeksel dat bezig is een deuk in haar vlees te maken te verschuiven, maar het heeft zich vastgehaakt in haar huid, wat het ook is. Haar buurvrouw is van het knakken van al haar knokkels overgestapt op trommelen op haar stoel als het tikken van een horloge, en de opluchting die Polly bij het binnengaan van de

kamer voelde is weg. Het onheilspellende voor gevoel bereikt een hoogtepunt. Hoewel Polly een voorstander is van privéruimte en een tegenstander van hersenloos gekwebbel, vindt ze dat ze iets moet zeggen. Dan kijkt de vrouw haar aan, alsof ze haar nu pas ziet, en zegt: ‘Wat is jouw speciale talent?’

‘Pardon?’

‘Je speciale talent? Hoe ben je aan een O-1-visum gekomen?’

‘Ik ben stoffeerder en restaurateur. Ik repareer en herstel oude meubels.’

De vrouw buldert van het lachen.

Polly vond het trommelen fijner.

‘Wat fascinerend.’

‘Vind je?’

‘Het is fascinerend dat dat is wat ze zoeken.’

‘Wat doe jij?’

Weer lacht ze. ‘Acupunctuur. Idioot, toch?’

‘Hoe bedoel je?’

De vrouw buigt zich naar haar toe en fluistert: ‘Heb je in de gids de lijst met banen gelezen waarmee je in aanmerking komt voor een O-1? De eerste: ingenieur. Oké. Logisch. Je hebt ingenieurs nodig om een land opnieuw op te bouwen. En architecten, opzichters – prima. Dan heb je nog filmster en Grammy-winnend musicus. Dat is dus debiel, maar toch, begrijpelijk, voor de moraal. Maar wie staan er nog meer op de lijst? Natuurartsen, chiropractors, masseurs, imkers. En nu ook nog stoffeerders? Heb je enig idee wat ze van plan zijn met die mensen te doen?’

‘Nee.’

‘Waarom zoeken ze niet het soort vaardigheden dat vandaag de dag gewild is? Wetenschappers, bijvoorbeeld, dokters, geleerden. Advocaten.’

‘Die mensen hebben ze al. Ze hebben mensen nodig voor de banen die niemand wil hebben.’

‘Nee,’ sneert ze. ‘De banen die niemand wil hebben, daar zijn

de H-I-visa voor. Bonen inblikken. Bruggen bouwen. Maar wij zijn O-I. Een visum voor speciale vaardigheden. Maar vaardigheden waarvoor? Ze willen geen advocaten. Ik ben advocaat. Ik heb moeten liegen op mijn aanmeldingsformulier. Ik moest zeggen dat ik verstand had van acupunctuur. Ik weet niets van acupunctuur. Ik weet niets van masseren. Ik heb van mijn leven nog nooit iemand gemasseerd. Behalve erotisch.' Weer lacht ze – een hoge janktoon. 'Ben je niet bang dat dit hele gedoe een sekstoestand is?'

'Pardon?'

'Vrouwenhandel.' Haar kleine mond werkt uit alle macht om de woorden naar buiten te krijgen. 'Denk je dat we als prostituees verkocht zullen worden?'

Polly kijkt strak naar de Van Gogh. De allereerste keer dat ze het schilderij zag, in het kantoor van een decaan, had ze het magisch gevonden; het leek net een raam, alsof je zo het tafereel binnen kon stappen. Louter door ernaar te kijken was je ergens anders.

'Jij en ik zijn seksueel aantrekkelijker dan die mensen daar buiten,' zegt de blondine.

Polly heeft het schilderij te vaak gezien. Ze krijgt het niet voor elkaar om het licht daarop te laten doen wat het vroeger deed.

'Ik heb mijn hele leven gewerkt. Werkweken van zestig uur.' De vrouw houdt het fluisteren voor gezien. 'Al mijn geld in een luxe-appartement gestopt, en toen brak de pandemie uit.' Ze slaat met haar vlakke hand op de klapstoel naast haar, en er gebeuren twee dingen. De stoel klapt dicht en valt dan voorover, waarbij de poten blijven haken achter de onderkant van de plantenbak. De pot slaat tegen de grond en valt aan diggelen, een hard en onomkeerbaar geluid.

De vrouw staart ontzet naar de brokstukken. 'Vlug! Help me om alles terug te zetten zoals het stond.' Ze rukt de stoel uit de weg, en het ding schiet over de vloer en knalt tegen het jassenrek. De vrouw begint als een gek aarde in de hoek te schoppen, onder het meubilair, en een tel later helpt Polly haar. Polly is nu ook in alle staten, zonder dat ze weet welke straf ze proberen te ontlopen.

Ze proberen onopvallend te werk te gaan, al kan de vrouw maar niet stoppen met paniekkreetjes slaken. Op haar handen en knieën kachelt ze tegen nog meer stoelen aan, die tegen de muren knallen, wat klop geluiden geeft, als van iemand die op zoek is naar een holle ruimte in een afgesloten kamer.

Er arriveren bewakers, langzaam bewegend en onbekommerd. De vrouw stuift op hen af. Ze schreeuwt: 'Ik wil nog wel reizen! Ik wil nog wel reizen!' Maar het enige wat ze zien, is dat ze op hen af komt stormen. In een wazige veeg van beweging laten ze haar half struikelen en draaien haar om, en vervolgens binden ze haar polsen aan elkaar.

'Rustig maar, rustig maar,' zeggen ze tegen haar.

'Mag ik nog wel reizen? Maar mag ik nog wel reizen?'

De bewakers geven geen antwoord. Ze voeren haar af. De binnendeur wordt opgedaan door een beambte met een klembord in een legerjurk met scherpe vouwen, vloekend en worstelend met de radio die met een clip voor op haar borst is bevestigd. Wanneer ze salueert naar iemand aan de andere kant, zegt ze: 'Vrouwelijke passagier, achternaam Bauer, O-I-status, is overgeplaatst naar Ontslag. Zesentachtig Bauer, alstublieft.' Ze richt zich tot Polly. 'Nader? Hierheen.' Ze wuift haar door de deur een nog kleinere kamer binnen. Deze heeft wel een plafond, met perforaties voor geluidsisolatie. Dat is natuurlijk uit welwillendheid tegenover de reizigers, zegt Polly sussend tegen zichzelf, omwille van hun privacy – niet om bedrijfsmisdrijven te verhullen.

'Ik ben kolonel Simpson. Ik ben legerpsycholoog. Ik ga je dossier nader bekijken en een fysieke en mentale keuring uitvoeren om vast te stellen of je klaar bent om te reizen. Mocht je besluiten om niet te gaan, dan is dit het moment om dat te zeggen. In dat geval zul je eventuele betalingen die TimeRaiser aan je heeft gedaan moeten terugstorten – een voorschot op salaris of zorgkosten voor vrienden of familieleden – plus dertien procent administratiekosten op deze voorschotten. Ben je zover?'

Ze zegt dit allemaal zo snel dat het moeilijk is om het woordelijk te verstaan. Ze schuift een doos Kleenex naar Polly toe en knikt naar diens vuile handen.

‘Ik zal open kaart met je spelen,’ zegt de psycholoog. ‘We hebben een slechte dag. Dat was al de tweede inzinking in tien minuten tijd, en een 0-1 nog wel. In dit tempo kunnen we maar de helft van onze aanmeldingen doorsturen.’

De psycholoog hanteert een bloeddrukmanchet, vervolgens een stethoscoop. Polly’s hart klopt nog steeds te snel vanwege de kapotte plant en het gemak waarmee de bewakers die vrouw kleinkregen, alsof ze een velletje papier dubbelvouwden.

‘Als ik niet door de keuring heen kom,’ zegt Polly, ‘moet ik dan evengoed de administratiekosten betalen?’

‘Ja. Dus zorg maar dat je door de keuring heen komt.’ Ze slaat een pagina om. ‘Volledige naam, leeftijd en geboortedatum?’

‘Polly Nader, drieëntwintig, 12 juni 1958.’

‘En je reist naar Galveston, naar 4 september 1993. Je etniciteit? Nader – wat is dat? Joods?’

‘Ik ben Kaukasisch.’

De psycholoog tuurt naar haar. ‘Wat voor soort Kaukasisch?’

Ze legt haar wang op haar vuist en blijft haar aankijken, tot Polly zegt: ‘Mijn vader was Arabier.’ Het is enkel uit gewoonte dat ze dit heeft weggelaten. Het is lastig uit te leggen, irrelevante informatie waar over het algemeen niemand tijd voor heeft. Maar nu lijkt het waarschijnlijk alsof ze iets te verbergen heeft.

‘En je moeder?’

‘Kaukasisch.’

Polly's luchtpijp trekt samen, maar dan zegt de vrouw alleen: ‘Je oogt dus blank. Oké... laten we het maar gewoon simpel houden. Ik schrijf wel “Kaukasisch“ op. Lengte en gewicht?’

‘Eén meter vijfenzestig, zevenenvijftig kilo.’

‘Kleur haar en kleur ogen: bruin en bruin.’

De psycholoog maakt Polly's attachékoffer open en gebruikt

een witte spatel met blauw vilt aan het uiteinde om haar papieren te doorzoeken. Ze gaat behoedzaam te werk, als iemand die met bewijsmateriaal in de weer is, en dan beseft Polly dat ze dat ook is. Ze vindt Polly's honkbalplaatjes.

‘Wat is dit?’

Rollie Fingers ziet er absurd misplaatst uit. ‘Ik dacht dat ze misschien geld waard zouden zijn in de toekomst.’

Er zijn twee versies van dit verhaal. De meer waarheidsgetrouwe versie is dat de plaatjes met haar mee op reis gaan omdat ze van Frank zijn; ze bezitten de afgeleide toverkracht van de lievelingen van een lieveling. Maar ze denkt dat de psycholoog eerder de officiële, pragmatische versie zal begrijpen.

Dit pakt verkeerd uit.

‘Dan hoor ik ze strikt genomen in beslag te nemen.’

Wat Polly het allerliefst zou willen doen, is haar hoofd tussen haar knieën stoppen. Maar dat zou een teken van zwakte zijn, en het is duidelijk dat dingen hier niet lekker lopen voor softies.

‘Gelden er geen speciale bepalingen voor mij, omdat ik een O-I-visum heb?’

Simpson kijkt haar met gefronste wenkbrauwen aan. Dan lacht ze. ‘Weet je wat? Hou die honkbalplaatjes maar. Wat maakt het ook eigenlijk uit? Ik weet niet waar je naartoe gaat, jij weet niet waar je naartoe gaat. Dat geeft de regels iets arbitrairs, toch?’ Simpson krabbelt iets op een formulier, de informatie op Polly's visum overnemend. ‘Je stijl bevalt me wel. Je bent een onderhandelaar. Mijn god, je moest eens weten wat voor zenuwlijders we vandaag hebben gehad. Net nog moest er een vrouw onder dwang worden verwijderd omdat ze weigerde haar schoenen achter te laten. Haar schoenen! En allemaal van die oude besjes om haar heen die zeiden: “Geen zorgen, liefje, die schoenen zijn in de toekomst niet eens in de mode.” Het was komisch, op een morbide manier. En de schoenen hadden alleen maar sentimentele waarde. Een cadeau van haar moeder. Ontroerend, maar we kunnen niet investeren in mensen

die niet eens door de douane heen komen. Ik zie dat jij zelfs licht reist,' zegt ze vrolijk. 'Geen foto's.'

'Er werd gezegd dat fotopapier beschadigd zou raken tijdens de reis.'

'Zeker, maar daardoor laten de meeste reizigers zich niet weerhouden. Tenzij Rollie Fingers je vriendje is.'

Polly schudt van nee, de vraag serieus beantwoordend, voor het geval dat. Nu de vrouw naar haar toe gebogen zit, vraagt Polly op hoge, behoedzame toon: 'Zijn er veel mensen die reizen om een medische behandeling te krijgen voor een vriend of familielid met griep?'

'Is dat niet de hele aantrekkingskracht? Dat, of simpelweg overleven.'

'Ik vroeg me af of u weet welke strategieën het meest succesvol zijn. Voor ontmoetingen?'

'Wat is een ontmoeting?'

'Wanneer mensen elkaar weer proberen te vinden? Nadat ze zijn aangekomen?'

'O, een ontmoeting. Nu snap ik het. Ik moet zeggen dat ik geen flauw idee heb. Er heeft nog nooit een ontmoeting plaatsgevonden.'

'Is niemand ooit succesvol herenigd met iemand die hij of zij had achtergelaten?'

'Letterlijk gezien niet. Chronologisch. Het is nog nooit eerder gebeurd. De geplande aankomst van de eerste reizigers is pas over twaalf jaar. Maar ik kan je wel een contactformulier geven. Wil je graag een contactformulier?'

'Ja. Wat is een contactformulier?'

Simpson haalt een vel papier van de achterkant van haar klembord. 'Schrijf de naam en het telefoonnummer op van iedereen die je graag op de hoogte wilt houden van veranderingen in je reisplannen. Dat is voor als er een routewijziging is. Voor het geval men je diensten nuttiger acht in een andere tijd.'

'Een routewijziging? Ik dacht dat dat alleen een gerucht was.' Van

het ene moment op het andere, met een minimale stijging van haar stem, geeft Polly haar zwakke plek bloot.

Het gezicht van de psycholoog krijgt iets waakzaams. Ze kunnen zich niet *nóg* een geestelijk wrak permitteren. 'Maak je daar maar geen zorgen over,' zegt Simpson. 'Ik had er niet over moeten beginnen. Je route wordt niet gewijzigd. Als dat zo was, zou het er wel staan. Dan zou het hier ergens in staan.' Demonstratief bladert ze door Polly's dossier. 'Kun je de verklaring nu ondertekenen?'

'Ik heb nog geen telefoonnummer van hem. Hij is op dit moment op weg naar het ziekenhuis.'

'Welk ziekenhuis?'

'St. Luke's.'

'Fantastisch, goed.' De psycholoog neemt het contactformulier weer terug en schrijft 'St. Luke's' op. 'Kun je deze verklaring nu ondertekenen? Er staat alleen maar in dat je akkoord gaat met de voorwaarden. Ik moet nog meer mensen helpen.' De psycholoog raakt haar blote pols aan, alsof ze een horloge omheeft.

Polly merkt dat ze in de kussentjes van haar vingers zit te knijpen, een voor een. Hun idee van zaterdag-in-september is ineens misselijkmakend. Het is het soort plan dat een moeder zou maken om te voorkomen dat ze haar kinderen kwijtraakt in de metro. Het is een plan dat bestand is tegen deuren die te vroeg sluiten en een wirwar van trappen, niet tegen de oceaan van minuten waaruit twaalf jaar bestaat. Maar helaas is het ineens blanco in haar hoofd. Rare, willekeurige gedachten dwalen de lege ruimte binnen. Is het etenstijd? Ze zal in een wereld komen waar een normaal concept als etenstijd niet bestaat.

'Mocht je je contract nu willen verbreken, dan kan ik een terugbetalingsplan voor je opstellen voor de daaraan verbonden kosten plus de dertien procent die je ons verschuldigd bent. En anders moet je voor mij deze definitieve verklaring ondertekenen waarin staat dat je klaar bent om af te reizen.'

Dat was het moment waarop Polly een gevoel van ontwrichting

begon te ervaren dat maandenlang aanhield. De pen in haar hand en het papier op de tafel leken ver weg, alsof ze ze zag op een bioscoopdoek. Over een paar uurtjes, mijn tijd, zie ik hem weer. Morgen om deze tijd staat hij me op te wachten. We kunnen nog steeds een kind krijgen. Het blije gewicht in mijn armen.

Ze hoorde de psycholoog zeggen: ‘TimeRaiser is een fatsoenlijk bedrijf. We zullen je beschermen. Vandaag, of eigenlijk morgen, is de eerste dag van de rest van je leven. Het is een geschenk.’

Op dat bioscoopdoek tekende de hand balpenlussen op de stippellijn: haar eigen handtekening. Dat was praktisch het laatste wat ze zich herinnerde van de hele reis. Bij ontmoetingen met andere reizigers in de toekomst kon ze zich niet het soort details herinneren dat zij wilden uitwisselen, want het waren details die kwamen nadat het papier was ondertekend. Van welke gate was ze vertrokken? Welke klasse was de boot? Hadden ze haar een ligstoel gegeven of eentje waarop je rechtop moest zitten? Had ze een schort of deken omgehad die beschermd tegen straling? Praten over technische details was een manier om wat ze hadden doorstaan in stukjes op te delen zonder er daadwerkelijk over te praten.

Ze kon zich niets herinneren van de geluidsopname, afgespeeld terwijl ze wegzakte in een jarenlange slaap. Een tedere stem vertelde dat Polly het *point of no return* was gepasseerd, en daarom gerechtigd was om het verhaal te horen van de toekomst die wachtte, hoe het piepkleine maar stoutmoedige TimeRaiser – geboren en getogen in Texas! – had getracht de pandemie te voorkomen door tijdreizen uit te vinden. En toen dat niet werkte, hadden ze niet opgegeven, maar de griep kleingekregen door dragers voor haar neus weg te grissen.

Het laatste wat ze zich kon herinneren, was dit: toen ze alleen werd gelaten in de laatste wachtruimte, had ze eindelijk het uitsteeksel in haar beha gelokaliseerd. Het was niet de beugel. Het was een foto die Frank in de vulling van de cup had gestopt. Een kiekje van hen tweeën met oud en nieuw, met serpentineslierten in hun

haar. Haar tante Donna had te ver ingezoomd, en ze misten allebei een oor. Op de achterkant had Frank geschreven: *Ter herinnering aan ons.*

Voor wat ze daarna deed had ze geen verklaring. Polly draaide de foto om en vouwde hem dubbel. En ze verscheurde hem. Toen duwde ze de snippers tussen de pagina's van haar Reishandboek en deponeerde het hele zaakje in een prullenbak in de hoek.

Na afloop probeerde ze zichzelf te troosten door zich voor te stellen dat doodsangst haar had gereduceerd tot haar meest dierlijke zelf, dat niet zat te wachten op foto's – ze was buiten zinnen geweest. Maar de waarheid was dat ze het had gedaan omdat Frank geloofde dat ze attributen nodig hadden, hulpmiddelen, om de herinnering aan de ander levend te houden. Hij geloofde in de mogelijkheid van een tijdlijn in de toekomst waarin ze hem zou kunnen vergeten. Dit was ondraaglijk.

Ze zou hier altijd spijt van blijven houden. Het zou als een luchtbel in haar longen zitten. Zelfs al zou de reis het beeld hebben uitgewist, dan nog zou ze altijd wensen dat ze het stukje papier bezat waarop de contouren van zijn gezicht hadden gestaan, met de groeven die zijn handschrift had gemaakt op de achterkant, waar hij zijn boodschap had opgeschreven zonder zijn naam eronder te zetten.

Toen de capsule openging en ze uit de tijdmachine klauterden, trof het licht hen als een brute kracht. Hun huid brandde, hun neusvleugels stonden op scheuren, hun oogbollen op springen. Mensen schreeuwden en huilden, en Polly hoorde haar eigen stem, losgesneden van haar lichaam, jammerend over haar ogen. Ze lag op een brancard. Ze bonden een plastic zak om haar hals, zodat ze geen braaksel meer over zichzelf heen zou krijgen, en ze gespten een riem om haar borst om haar hartslag te meten, al voelde het alsof ze haar vastbonden. Een kalme stem praatte tegen niemand in het bijzonder, en Polly ving de woorden 'bijwerkingen' en 'normaal' en 'afnemen' op, maar de stem wist niemand te kalmeren. Ze probeerde

alsmaar rechtop te gaan zitten om zich ervan te verzekeren dat ze niet werd tegengehouden, totdat ze haar pols aan het bed vastklonken. Ze dwongen haar om een zoete, gelatineachtige vloeistof te drinken, en weer moest ze overgeven. Ze huilde en verontschuldigde zich, en iemand hield haar hoofd vast.

‘Frank?’ vroeg ze. Alles in de terminal was op angstaanjagende schaal herbouwd, gebogen ramen als tsunami’s van glas, en ze moest haar ogen dichtdoen om te voorkomen dat ze zichzelf weer overstuur maakte.

‘Is Frank een van de verpleegkundigen?’ zei iemand.

‘Ik moet op het vliegveld zijn. Ik moet naar het vliegveld toe.’

‘Je bent op het vliegveld.’

‘Welk vliegveld?’

‘Houston Intercontinental Airport.’

‘Oké.’ Ze ontspande in haar boeien.

Een seconde later drong het tot haar door dat dit niet het enige was wat ze moest weten.

‘Hallo? Hallo?’ schreeuwde ze.

Er kwam niemand.

‘Welk jaar is het? Is het 1993?’ Polly kon haar hoofd niet bewegen; haar schedel werd neergedrukt en ze kon alleen het plafond zien. Het was niets voor haar om zo zichtbaar hulpeloos te zijn, haar hele binnenkant aan de buitenkant. Zelfs haar eigen zelf was haar vreemd.

Iemand in een ander bed, die nog meer in de war was dan zij, zei: ‘1981.’

Polly probeerde zich opnieuw tot iemand te richten die de leiding had: ‘Welk jaar is het? Alstublieft?’

Eindelijk antwoordde een beambte: ‘Het is negentien –’, en de rest van het getal was onverstaaanbaar.

‘Is het 1993?’

‘Ik zei negentien –’

‘Is het 1993?’ jammerde ze.

De wereld begon te tollen en ze schreeuwde het uit, tot ze begreep dat iemand bezig was haar brancard te draaien.

‘Kijk zelf maar,’ zei de stem.

Nu had ze zicht op de uitgang. Op een digitale klok in het plafond stond: 17.17.

‘Wat is het jaar?’ hoorde ze zichzelf zeggen.

‘Hij laat zo de datum zien. Je moet wachten tot hij omklikt.’

En toen klikte hij. Als een omen in rood neon toonde de klok pulserend een 4 en ‘september’ en de cijfers ‘1 9 9 8’.